

Прадмова

Слоўнік з'яўляецца працягам збораў дыялектнай лексікі Мсціслаўшчыны, надрукаваных кнігамі і асобнымі падборкамі ў 60—80-х гадах. Змешчаная ў ім лексіка сабрана на працягу апошніх чатырох дзесяцігоддзяў. Спосаб падачы матэрыялу застаецца той жа, што і ў папярэдніх слоўніках, — алфавітна-гнездавы камбінаваны. Асобнымі гнездамі прыводзяцца адназначныя словы (*глыжжа, глыzze; клібіць, клюбіць, клябіць; надруга, надруганне, надругацельства*), аднакарэнныя назоўнікі мужчынскага і жаночага роду, якія абазначаюць асобу па дзеянню (*адгробшчык, адгробшчыца; мірэннік, мірэнніца*), дзеясловы незакончанага і закончанага трыванняў, незалежныя і залежныя дзеясловы, а таксама дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі да іх (*абшчычаць, абшчычываць, абшчычацца, абшчычывацца, абшчыціць, абшчыціцца, абшчычаны, абшчычоны, абшчыцёмшы*), назоўнікі, прыметнікі і прыслоўі са значэннем памяншальнасці, узмацняльнасці, павелічальнасці (*барвус, барвусок, барвусіна, барвусюга, барвусішча; веразубый, веразубенькій; метна, метненька*).

Словы ў гнездзе тлумачацца шляхам падбору літаратурных адпаведнікаў або апісальна. Без тлумачэння падаюцца назоўнікі жаночага роду пры адпаведных назоўніках мужчынскага роду, азначныя формы назоўнікаў, прыметнікаў, прыслоўяў, а таксама адназначныя дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі да адпаведных дзеясловаў.

Рээстравыя словы даюцца ў літаратурным запісу. У адзінкавых выпадках (*асёл, бык, вымя, лебядка*) у якасці рээстравай пададзена нарматыўная літаратурная форма слова, паколькі ад яе ўзнікла некалькі дыялектных утварэнняў. Прыводзіцца некалькі слоў, зарэгістраваных у ранейшых выпусках. Гэта зроблена ў тых выпадках, калі ў словах выяўлены дадаткова новыя значэнні. Асобныя

словы ў гаворцы маюць іншае значэнне, чым у літаратурнай мове (*аднагодак*).

У адрозненне ад папярэдніх выданняў, тут часцей раскрываецца метафарычны бок мясцовай лексікі, пераносныя значэнні слоў. Гэта выкарыстанне слоў не па прамому іх прызначэнню, а зыходзячы з пэўнай аналогіі, падабенства таго, што слова абазначае звычайна, з тым, да чаго яно дастасоўваецца. У такіх выпадках прамое значэнне не падаецца, а толькі пераноснае з адпаведнай паметай.

Ілюстрацыйны матэрыял прыводзіцца ў спрощанай транскрыпцыі. У прыкладах адлюстраваны асноўныя асаблівасці гаворкі. Паказваецца ўжыванне *р* мяккага (*абветрыць, грязь, дрена, зайтра, трілюда*), досыць частае адпадзенне пачатковага галоснага *а* перад словам, якое заканчваецца на галосны,— *на (а)хвіцэра, ні (а)ддыхалі, ні (а)стаецца, ні (а)тказывай, па (а)дном*. Націскі па тэхнічных прычынах у рэестры не пазначаюцца, а толькі ў ілюстрацыйных прыкладах. Не пазначаецца націск над складамі з *о, ё, э, е*, паколькі гэтыя галосныя ў гаворцы бываюць толькі пад націскам.

Слоўнік забяспечан стылістычнымі паметамі.

Спіс скарачэнняў

Абразл.— абразлівае, *асудж.*— асуджальнае, *выкл.*— выклічнік, *выш. ст. пар.*— вышэйшая ступень параўнання, *груб.*— грубае, *гумар.*— гумарыстычнае, *дзеепрым.*— дзеепрыметнік, *дзеепрысл.*— дзеепрыслоўе, *дзіц.*— з дзіцячай лексікі, *ж.*— жаночы род, *жарг.*— жаргоннае, *жарт.*— жартоўнае, *займ.*— займеннік, *зак.*— закончанае трыванне, *зал.бессуб'ект.*— залежна-бессуб'ектная форма, *зб.*— зборны назоўнік, *звыч.*— звычайна, *зл.*— злучнік, *зневаж.*— зневажальнае, *зніж.*— зніжальнае, *інш.*— іншае, *іран.*— іранічнае, *ласк.*— ласкальнае, *ліч.*— лічэбнік, *м.*— мужчынскі род, *метаф.*— метафарычнае, *мн.*— множны лік, *н.*— ніякі род, *-н.*— небудзь, *неадабр.*— неадабральнае, *незак.*— незакончанае трыванне, *павеліч.*— павелічальнае, *памяниш.*— памяншальнае, *перан.*— пераноснае, *прым.*— прыметнік, *прысл.*— прыслоўе, *прыназ.*— прыназоўнік, *рэдкаўж.*— рэдкаўжывальнае, *субст.*— субстантыўны, *узмацн.*— узмацняльнае, *узнёсл.*— узнёслае, *часц.*— часцей, *экспр.*— экспрэсіўнае, *эмац.*— эмацыянальнае.